

Vurdering av kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjekt Retningslinjer for ph.d.-programmene ved Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora.

Studieplanene for de to ph.d.-programmene ved Fakultet for utdanningsvitenskap og humaniora (ph.d. i utdanningsvitenskap og ph.d. i lesevitenskap) innførte pr 1. januar 2017 følgende obligatoriske aktiviteter for å vurdere kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjekt:

1. Vurdering av prosjektbeskrivelse i forbindelse med godkjenning av revidert prosjekt- og utdanningsplan (revidert ph.d.-plan)
2. Vurdering av status for prosjektet/forskningsprosessen midtveis i avhandlingsarbeidet, i form av midtveisevaluering (erstatte underveis-seminaret som tidligere ble kalt 50 %-seminar)

I dette notatet utdypes pkt. 1 og 2 og prosedyrene for gjennomføring. Notatet ble sist revidert i desember 2020.

1. Bakgrunn

Formålet med rutiner for vurdering av kvalitet og framdrift i doktorgradsprosjektet er å støtte kandidatens arbeid med avhandlingen. Arbeidet med avhandlingen er hovedkomponenten i doktorgradsutdanningen, og gjennom dette arbeidet skal kandidaten utvikle en kritisk og analytisk tilnærming til det kunnskapsfeltet som han/hun arbeider innenfor, og også vokse inn i rollen som forsker og faglig ressursperson. Vurdering av prosjektbeskrivelsen tre måneder etter oppstart og av arbeidets framdrift i en obligatorisk midtveisevaluering, er derfor sentrale innslag i forskerutdanningen.

Innenfor forskersamfunnet er seminarer den etablerte formen for kvalifiserte samtaler om forskning, og underveis-seminarer i fakultetets ph.d.-utdanninger inngår i denne tradisjonen. Seminarene er dermed en sentral arena for samtaler om avhandlingsarbeidets ulike komponenter og prosesser. De fungerer dessuten som sosialisering til forskersamfunnet, til dets diskurser, vilkår og rammer, og de bidrar til en metaforståelse av hvordan samtaler om forskning gjennomføres.

2. Vurdering av prosjektbeskrivelse i forbindelse med godkjenning av revidert ph.d.- plan

Opptak på fakultetets ph.d.-program skjer i en totrinnsprosess: Først får kandidater midlertidig opptak under forutsetning av at revidert prosjekt- og utdanningsplan (revidert ph.d.-plan) leveres innen tre måneder for å bli vurdert for endelig opptak. Sammen med brev om midlertidig opptak til ph.d.-program mottar ph.d.-kandidaten en veiledende mal for utforming av revidert ph.d.-plan.

Den reviderte ph.d.-planen (inkl. selve prosjektbeskrivelsen) skal følges av et notat fra kandidaten om hvordan prosjektet er endret/videreutviklet etter vedtaket om midlertidig opptak. Deretter, i forbindelse med saksbehandling av søknad om endelig opptak, sendes den reviderte ph.d.-planen (ca. 7000 ord +/- 10%) til en prosjektekstern leser for vurdering.

Den prosjektekstern leseren er i utgangspunktet en fagperson med god kompetanse på minst ett av prosjektets sentrale områder (fagfeltet som sådan, den metodologiske/metodiske eller teoretiske tilnærmingen).

Vurderingen skal fungere som informasjon til doktorgradsutvalget. Samtidig er det et mål at kandidaten (og veilederen) skal oppleve å få konstruktiv tilbakemelding på prosjektet.

Det er ønskelig at prosjektekstern leser sier noe om:

- prosjektets gjennomførbarhet
- evt. bemerkninger til problemstilling og forskningsspørsmål
- bruk av teori (relevant litteratur, begrepsavklaringer mv.) og metode
- forskningsetiske vurderinger
- design (struktur og koherens) etc.

Uttalelsen skal gi en helhetlig vurdering av sterke og svake sider ved ph.d.-prosjektet på det nåværende tidspunkt, som eksempelvis:

- Presentasjon, språk og klarhet
- Originalitet

Etter behandling i doktorgradsutvalget, sendes den prosjekteksterne leserens vurdering til kandidaten sammen med doktorgradsutvalgets vedtak. Dersom doktorgradsutvalget avslår søknad om endelig opptak, vil kandidaten få en frist for å levere ny søknad om endelig opptak.

Formålet med denne prosessen er å legge til rette for at kandidaten skal få et uhildet blikk på prosjektet og komme godt i gang så tidlig som mulig.

3. Vurdering av forskningsprosessen, midtveisevaluering/-seminar

En midtveisevaluering i form av et offentlig seminar skal gjennomføres mot slutten av det tredje eller senest i løpet av fjerde semesteret (jf. et normalløp på 6 semestre). I tråd med ph.d.-forskriften § 5-2 skal det være to medlemmer i gruppen som evaluerer og kommenterer arbeidet ved halvgått løp.

Evalueringsgruppen skal bestå av *minst ett eksternt* medlem. Det er opp til fagmiljøet å velge hvem som bør engasjeres til å kommentere og evaluere det enkelte prosjektet, men medlemmene kan ikke senere være sakkyndige i bedømmelseskomiteen for innlevert avhandling (jf. UiS' ph.d.-forskrift § 7-4).

Fakultetet dekker de økonomiske kostnadene til én ekstern deltaker i evalueringsgruppen.

Midtveisevalueringen følger en todelt struktur:

Den første delen er offentlig og omfatter kandidatens presentasjon av prosjektet (ca. 15-20 min.), begge kommentatorenes vurderinger og samtaler med kandidaten (ca. 60 min), samt kommentarer/spørsmål fra tilhørere (ca. 10-20 min). Total tidsramme er inntil 2 timer.

Den andre delen er en veiledningssamtale mellom kandidat, evalueringsgruppen og veileder(e), ca. 1-1,5 time. Både hovedveileder og medveileder skal ha lest og godkjent det arbeidet/manuskriptet som presenteres for evalueringsgruppen.

Midtveisevaluering/-seminar

I kandidatens arbeidsprosess er det av stor betydning å få en offentlig diskusjon om prosjektet mens det ennå er anledning til å korrigere og utvikle alle elementene i forskningsdesignet og dets indre konsistens.

Teksten som presenteres og vurderes på dette seminaret bør være relativt omfattende og skal minst inneholde utkast til avhandlingens innledende deler samt en påbegynt analyse. Teksten skal foreligge senest tre uker før seminaret. Evalueringsgruppen skal også motta godkjent revidert ph.d.-plan sammen med denne foreløpige avhandlingsteksten.

Kandidaten innleder seminaret med å gi en kort sammenfatning og beskrivelse av status mht. framdrift i avhandlingsarbeidet. Kommentatorene vurderer og diskuterer deretter prosjektets styrker og eventuelle uklarheter, samt dets svakere sider og gir konstruktive innspill til hvordan kvaliteten i prosjektet kan styrkes. De bør begge ha erfaring med å bedømme ph.d.-avhandlinger. Det legges spesielt vekt på å:

- klargjøre ph.d.-prosjektets plassering i det aktuelle forskningsfeltet og dets bidrag til dette feltet, samt prosjektets praktiske verdi/konsekvenser
- klargjøre eventuelle forskningsetiske utfordringer, avveininger og valg

Forslag til hvordan arbeidet kan (videre-)utvikles og styrkes følges opp i en påfølgende veiledningssamtale mellom kandidat, veileder(e) og kommentatorer/evalueringsgruppe. Den godkjente reviderte ph.d.-planen bør være et egnet utgangspunkt for samtalen og for å kunne vurdere prosjektets faglige status og framdrift i forhold til den gjeldende tidsrammen. I tillegg kan fakultetets dokument «*Kriterier for evaluering av ph.d.-avhandling*» være til støtte¹.

4. Praktiske retningslinjer

Det er utarbeidet følgende veiledende praktiske retningslinjer for vurdering av kvalitet og framdrift midtveis i et doktorgradsprosjekt (disse retningslinjene prøves ut og revideres fortløpende):

Praktiske retningslinjer for midtveisseminaret

Midtveisseminaret gjennomføres i semester 3 eller 4 av avhandlingsarbeidet (jf. et treårig/seks semestre fulltidsstudium).

Det tilligger *fagmiljøet* å planlegge og å gjennomføre seminaret, samt å informere ph.d.-administrasjonen tilstrekkelig til at annonsering i tide er mulig.

Institutt-/senterleder oppnevner evalueringsgruppen og *hovedveileder* koordinerer medlemmenes bidrag og innspill. Doktorgradsutvalget v/ph.d.-administrasjonen på fakultetet skal i god tid motta informasjon om oppnevnt komité. Seminaret er offentlig og bekjentgjøres av ph.d.-administrasjonen ved fakultetet etter innspill fra hovedveileder.

¹ Vedtatt i doktorgradsutvalget ved Det humanistiske fakultet 18.5.2016.

Kandidatens oppgaver:

- Tekster som danner grunnlag for seminaret (det påbegynte ph.d.-arbeidet og godkjent revidert ph.d.-plan) skal være tilgjengelig for kommentator senest tre uker før seminaret
- Tekstene skal inneholde utkast til avhandlingens innledende del (introduksjon, teoretisk/analytisk innramming, metodologisk/metodisk innretning), samt en påbegynt analyse (for eksempel utkast til analysekapittel eller artikkel)
- En kort omtale av prosjektet, sammen med nøkkelord/-setninger (*key words*), sendes til doktorgradsadministrasjonen innen en uke før seminaret. Denne teksten legges ved invitasjonen til seminaret
- Kandidaten skal innlede seminaret med en kort sammenfatning av avhandlingsarbeidet (15-20 min.)

Hovedveileders oppgaver:

- Hovedveileder tar initiativ til midtveisseminaret og skal i god tid melde om dette til så vel enhetsleder som til doktorgradsadministrasjonen ved fakultetet
- Hovedveileder har ansvar for å gjøre nødvendige avtaler med en kommentatorene og fordele ansvar og oppgaver til/mellom dem
- Hovedveileder leder seminaret. Umiddelbart etter seminaret gjennomføres et veiledningsmøte mellom veiledere, kommentatorene og kandidat for å gå gjennom de viktigste tilbakemeldingene som evalueringsgruppen har
- Hovedveileder har ansvar for at kommentatorenes innspill følges opp i den videre veiledningen

Retningslinjer for kommentatorene:

- Formålet med midtveisseminaret er at kandidaten skal få konstruktive, kritiske tilbakemeldinger som kan støtte det videre arbeidet
- Hoveddelen av seminaret (inntil 2 timer) bør brukes til denne vurderingen, men det bør settes av noe tid til allmenn diskusjon i salen
- Etter seminaret møtes kandidat, veiledere og kommentatorer til en oppsummerende veiledningssamtale
- Den eksterne kommentatoren (evt. den ene av dem, hvis begge er det) skriver rapport (1-2 sider) fra seminaret og oversender den til ph.d.-administrasjonen som videresender til hovedveileder, medveileder og kandidat

Rapporten skal inneholde:

1. En vurdering av arbeidet i forhold til:

- Avhandlingens overgripende tematikk, formål og forskningsspørsmål
- Studiens design og gjennomføring
- Teori og metode
- Analyser og resultater
- Diskusjonen som presenteres

2. Konklusjon hvor man oppsummerer:

- Ph.d.-prosjektets styrke

Gjelder fra 1.1.2017

- Dets svakheter og mangler
- Hva må ytterligere bearbeides
- Angivelse av tidshorisont/arbeidsmengde fram til ferdig avhandling (framdrift i f.h.t. godkjent revidert ph.d.-plan)

Dersom det rapporteres om åpenbare svakheter ved forskningsarbeidet, skal det iverksettes tiltak for å korrigere situasjonen, jf. ph.d.-forskriften § 5-2. Ansvar fordeles avhengig av type tiltak.